

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Θεοδούλη Αλεξιάδου • Άννα Π. Βακάλη • Ευαγγελία Καλούδη
Χρυσάνθη Κουμπάρου • Τριαντάφυλλος Η. Κωτόπουλος
Πολυξένη Κ. Μπίστα • Στυλιανή Σπ. Νάκη • Δημήτρης Σ. Πάνος

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Α΄ Λυκείου

ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΟ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΟ

Α΄ Λυκείου

Επιστημονική Επιτροπή Αξιολόγησης

Συντονιστής / Αξιολογητής

Λάμπρος Βαρελάς

Εν ενεργεία μέλος Δ.Ε.Π.

Αξιολογήτρια

Ελευθερία Ζάγκα

Εν ενεργεία εκπαιδευτικός

Αξιολογήτρια

Ιωάννα Χαλίσιανη

Εν ενεργεία εκπαιδευτικός

Τεχνικός Εμπειρογνώμονας

Σοφία Τζελέπη

Πτυχιούχος Πληροφορικής

Επικουρικός Εμπειρογνώμονας

Ειρήνη Σταυριανού

Πτυχιούχος τεχνολογίας γραφικών τεχνών

**Υπεύθυνη Διδακτικού Πακέτου
για το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής**

Αγλαΐα Τουρίμπαμπα

Σύμβουλος Β΄ ΙΕΠ

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη διδακτικών βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ 6010165 στο Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σπυρίδων Δουκάκης

Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Υπεύθυνος Πράξης

Διονύσιος Μουρελάτος

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Αναπληρωτής Υπεύθυνος Πράξης

Στυλιανός Μαυρατζάς

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

**«Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης»
και το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή»**

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων
και Αθλητισμού

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πρόγραμμα
Ανθρώπινο Δυναμικό και
Κοινωνική Συνοχή

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Θεοδούλη Αλεξιάδου • Άννα Π. Βακάλη • Ευαγγελία Καλούδη • Χρυσάνθη Κουμπάρου
Τριαντάφυλλος Η. Κωτόπουλος • Πολυξένη Κ. Μπίστα • Στυλιανή Σπ. Νάκη • Δημήτρης Σ. Πάνος

ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΟ

Α΄ Λυκείου

ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ: πεδίο

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

Θεοδούλη Αλεξιάδου, Δρ Université Paris IV-Sorbonne,
ΕΔΙΠ Τμήματος Θεατρικών Σπουδών ΕΚΠΑ
Άννα Π. Βακάλη, Δρ Γλώσσας και Δημιουργικής Γραφής, ΕΔΙΠ,
ΠΤΝ Πανεπιστήμιο Δυτ. Μακεδονίας
Ευαγγελία Καλούδη, Δρ Διδακτικής της Λογοτεχνίας, ΦΠΨ ΕΚΠΑ,
Φιλολόγος εκπαιδευτικός
Χρυσάνθη Κουμπάρου, Δρ Παιδαγωγικής, ΦΠΨ ΕΚΠΑ,
Σύμβουλος Εκπαίδευσης
Τριαντάφυλλος Η. Κωτόπουλος, Καθηγητής Δημιουργικής
Γραφής και Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, ΠΤΝ Πανεπιστήμιο
Δυτ. Μακεδονίας
Πολυξένη Κ. Μπίστα, Δρ Φιλολογίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,
πρώην Σύμβουλος Α΄ ΙΕΠ
Στυλιανή Σπ. Νάκη, Δρ Διδακτικής της Λογοτεχνίας, ΦΠΨ ΕΚΠΑ,
Φιλολόγος Διευθύντρια Β΄ Αρσακείου Λυκείου Ψυχικού
Δημήτρης Σ. Πάνος, Μεταπτυχιακό Δίπλωμα, ΦΠΨ ΕΚΠΑ,
Φιλολόγος εκπαιδευτικός

ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ –
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ
ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Σίνος Γκιώκας, Φυσικός
Τέτη Παλαιοθοδώρου, Φιλολόγος

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΝΤΥΠΟΥ
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ
ΜΑΚΕΤΑ – ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ

Εκδόσεις Πεδίο
Σοφία Μακρινού, Γραφίστρια
Στέλλα Κατεργιαννάκη, Γραφίστρια

**ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ
ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ**

ΣΥΛΛΗΨΗ – ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΨΗΦΙΑΚΩΝ
ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ
ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΨΗΦΙΑΚΩΝ
ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ

Συγγραφική ομάδα

Κωνσταντίνος Κουσουλός, Μεταπτυχιακό Δίπλωμα,
Τμήμα Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών ΕΚΠΑ,
εκπαιδευτικός Πληροφορικής

Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΟΥ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΟΥ

Το Συγγραφικό Σημειωματάριο είναι το ένα από τα τρία εγχειρίδια που περιλαμβάνει το διδακτικό υλικό της Α΄ Λυκείου. Τα άλλα δύο είναι το *Βιβλίο Μαθητή/Μαθήτριας* και το *Εγχειρίδιο Δημιουργικής Γραφής* για τον/την εκπαιδευτικό. Το συγκεκριμένο βιβλίο, το οποίο έχει τη μορφή του βιβλιοτετραδίου, συνδέεται με τη διδασκαλία του αυτοτελούς εκτενούς λογοτεχνικού έργου και αξιοποιείται από τον μαθητή/τη μαθήτρια.

Στο πλαίσιο της διδασκαλίας του αυτοτελούς εκτενούς λογοτεχνικού έργου, ενδεικτικά, προτείνονται έργα (ποιητική συλλογή, μυθιστόρημα, νουβέλα, θεατρικό έργο) τα οποία προσφέρουν ερεθίσματα για προσωπικό και συλλογικό προβληματισμό και παράλληλα δίνουν τη δυνατότητα στους αναγνώστες να απολαύσουν αισθητικά τα κείμενα και να συγκινηθούν με αυτά. Πρόκειται για τα εξής βιβλία/κείμενα: 1. *Τα Άπαντα* του Κωνσταντίνου Π. Καβάφη (σελ. 6), 2. *Ο καπνοπώλης* του Robert Seethaler (σελ. 21), 3. *Η μεταμόρφωση* του Franz Kafka (σελ. 35) και 4. *Ο επικήδειος* του Ιάκωβου Καμπανέλλη (σελ. 52).

Στο πλαίσιο της μελέτης και της επεξεργασίας των λογοτεχνικών έργων οι μαθητές και οι μαθήτριες καλούνται να εκπονήσουν ποικίλες δραστηριότητες, ευέλικτες και ενδιαφέρουσες, ατομικές και ομαδικές, με κέντρο τους ακόλουθους τρεις άξονες: Συγγραφικές Επιλογές, Εργαστήρια Γραφής και Δραστηριότητες Επιλογής. Οι δραστηριότητες αυτές μπορούν να εκπονηθούν πριν από την ανάγνωση ή κατά τη διάρκειά της ή μετά από αυτήν, ανάλογα με τη δομή της διδακτικής και αναγνωστικής προσέγγισης που επιλέγεται για κάθε κείμενο.

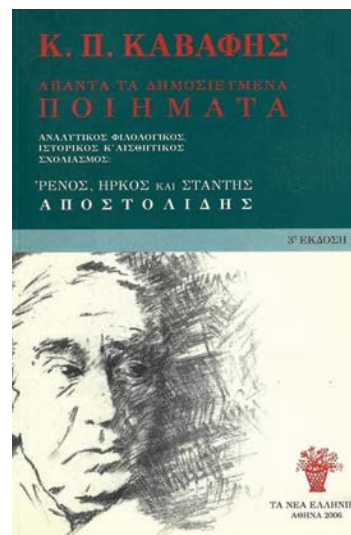
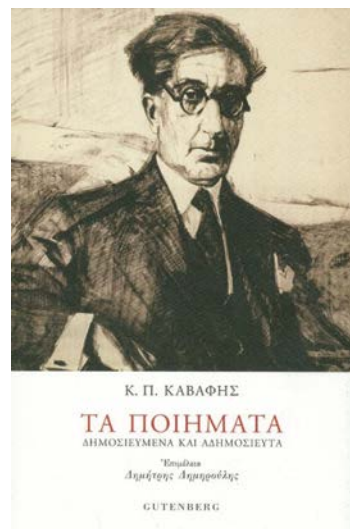
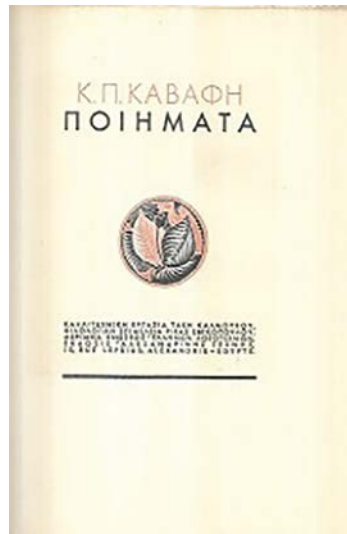
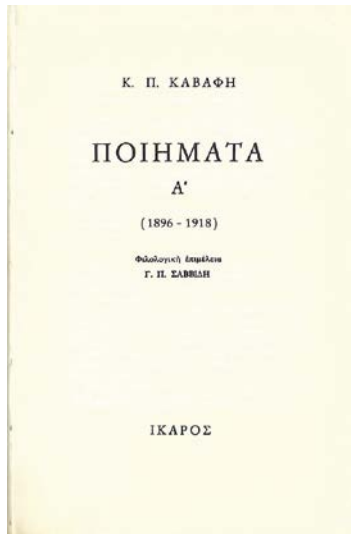
Οι δραστηριότητες έχουν σχεδιαστεί με τέτοιο τρόπο ώστε να συμβάλλουν τόσο στην οργάνωση της μελέτης του λογοτεχνικού έργου και στην αποτελεσματικότερη κατανόηση και ερμηνεία του όσο και στην ενίσχυση της προσωπικής ανταπόκρισης κάθε μαθητή και μαθήτριας στο κείμενο, καθώς και της γόνιμης αλληλεπίδρασής τους με αυτό. Επίσης, προσφέρουν ιδέες και ερεθίσματα για τη διεύρυνση των οριζόντων κάθε μαθητή και μαθήτριας μέσα από δραστηριότητες δημιουργικής γραφής, συσχέτισης του κειμένου με άλλες μορφές τέχνης ή ένταξής του μέσα σε ένα ευρύτερο πλαίσιο που υπερβαίνει τα όρια της Λογοτεχνίας.

Επιπλέον, παρατίθενται διασυνδέσεις με συμπληρωματικό υποστηρικτικό ψηφιακό υλικό, μέσω κωδίκων ταχείας απόκρισης (QR Codes), το οποίο προσφέρει τη δυνατότητα διαφοροποιημένης προσέγγισης των λογοτεχνικών έργων και συχνά υποστηρίζει την πρόσληψη των κειμένων με παιγνιώδη τρόπο. Το βιβλιοτετράδιο, στην ψηφιακή μορφή του, επιτρέπει στους μαθητές και στις μαθήτριες να προσθέτουν φύλλα και με άλλες δραστηριότητες, που θα επιλέγονται από τους/τις εκπαιδευτικούς σε συνεργασία μαζί τους.

Σε αυτό το πλαίσιο, ο/η εκπαιδευτικός έχει τη δυνατότητα να λειτουργήσει ως διαμεσολαβητής ανάμεσα στο κείμενο και την αναγνωστική εμπειρία κάθε μαθητή και μαθήτριας, ενεργοποιώντας –με αφετηρία τις προτάσεις του Συγγραφικού Σημειωματάρριου– το αισθητικό και ψυχοπνευματικό δυναμικό των μαθητών και μαθητριών.

Η ομάδα σύνταξης του Συγγραφικού Σημειωματάρριου

Κωνσταντίνος Π. Καβάφης, Άπαντα

Α. ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ

ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΣΗ

- Συμπληρώστε τα στοιχεία στον παρακάτω πίνακα για το βιβλίο που θα διαβάσετε.

Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ	
Τίτλος βιβλίου	
Συγγραφέας	
Πρωτότυπη γλώσσα συγγραφής	
Εκδοτικός οίκος	
Έτος δημοσίευσης [και πρώτης δημοσίευσης]	
Λογοτεχνικό είδος	
Αριθμός σελίδων	
Τύπος έκδοσης (έγχαρτη, ψηφιακή, audiobook)	
Το έχω διαβάσει στο παρελθόν;	
Έχω διαβάσει κάποια από τα ποιήματα που περιλαμβάνονται;	

- Τι σκέφτεστε ή τι θυμάστε μαθαίνοντας ότι θα ασχοληθούμε με τα Άπαντα του Κωνσταντίνου Π. Καβάφη; Τι έχετε ακούσει ή τι ξέρετε για τον ποιητή ή για κάποια από τα ποιήματά του; Να αξιοποιήσετε την προηγούμενη αναγνωστική ή άλλη εμπειρία σας.

.....

.....

.....

.....

.....

- Επισκεφθείτε το σπίτι του Κωνσταντίνου Π. Καβάφη στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου, παρότι δεν είστε καλεσμένοι και καλεσμένες του:

- Επισκεφθείτε και το «σπίτι» του Κωνσταντίνου Π. Καβάφη στην Αθήνα, <https://www.onassis.org/el/initiatives/cavafy-archive/the-new-cavafy-archive-building-on-frynichou-street-in-plaka> στη συνοικία Πλάκα:

*Ταξίδι στην
Αλεξάνδρεια - πηγή*

*Επίσκεψη στο «σπίτι» του ποιητή και
στο αρχείο του, στην Αθήνα - πηγή*

- Ένας αστροναύτης κατά την εκτόξευση του διαστημόπλοιού του απήγγειλε στίχους από την «Ιθάκη» του Κωνσταντίνου Π. Καβάφη. Παρακολουθήστε το βίντεο:

- Διαβάστε το άρθρο σχετικά με την επίδραση της καθαφικής ποίησης στη λογοτεχνία:

Ο Καβάφης εκτοξεύεται - πηγή

- Διαβάστε το σύντομο απόσπασμα από μια κριτική του Λ. Πολίτη για τον Κωνσταντίνο Π. Καβάφη:

Ο καθαφικός κόσμος - πηγή

Μια σοβαρότητα και μια βαρυθυμία· δεν θα βρούμε στον Καβάφη την εύθυμη νότα, την ευφρόσυνη πολυχρωμία. Ειρωνεία άφθονη, αλλά ειρωνεία συνοδευμένη από μια γκριμάτσα τραγική. Από την ηδονική, την ιστορική ή τη φιλοσοφική άποψη, αδιάφορο, το καίριο είναι η συνειδητοποίηση της δραματικής ουσίας της ζωής, η αίσθηση της παρακμής και της ματαιότητας. Η τραγική όμως αυτή συναίσθηση δεν οδηγεί στη διάλυση και στην απιστία· το αίσθημα της αξιοπρέπειας και της υπερηφάνειας, η βαθύτερη συνείδηση του ανθρώπου αποτελούν το αντίρροπο και θεμελιώνουν την πίστη και τη σωτηρία.

- Αξιοποιώντας όλα τα κείμενα που επεξεργαστήκατε (ψηφιακές επισκέψεις στο σπίτι του ποιητή, κείμενο του Λ. Πολίτη), αλλά και την προηγούμενη αναγνωστική ή άλλη εμπειρία σας να γράψετε ορισμένα στοιχεία σχετικά με τον ποιητή και το έργο του, χωρίς να ανατρέξετε σε εξωκειμενικές πηγές.

.....

.....

.....

.....

ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ

1η ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ

- Επιλέξτε τέσσερα από τα παρακάτω ποιήματα και, καθώς τα μελετάτε, να συμπληρώνετε σταδιακά το «Ημερολόγιο ανάγνωσης», με όποια σχετικά στοιχεία αντιστοιχούν στα πεδία του σχετικού πίνακα που ακολουθεί στην επόμενη σελίδα:

- * Η πόλις
- * Τείχη
- * Τα παράθυρα
- * Περιμένοντας τους Βαρβάρους
- * Μονοτονία
- * Κεριά
- * Μελαγχολία του Ιάσονος Κλεάνδρου· ποιητού εν Κομμαγηνή· 595 μ.Χ.

*Η πόλις.
Διαβάζει η Μαρία
Μαυρομμάτη.*

Τα δικά μου τείχη

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ		
	Αριθμός σελίδας	Χωρίο που μου έκανε τη μεγαλύτερη εντύπωση
Ο ΤΙΤΛΟΣ ΤΟΥ ΠΟΙΗΜΑΤΟΣ		
Ο ΧΡΟΝΟΣ (Ο ιστορικός χρόνος στον οποίο αναφέρεται το ποίημα)		
Ο ΤΟΠΟΣ (Ο τόπος/χώρος στον οποίο αναφέρεται το ποίημα)		
ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ (η ιστορία, τα πρόσωπα)		
ΤΟ ΘΕΜΑ		
Στοιχεία που με δυσκόλεψαν		
Στοιχεία του κειμένου που θεωρώ ενδιαφέροντα ή/και με συγκίνησαν		
Κοινωνικοί/συλλογικοί προβληματισμοί Ατομικές/υπαρξιακές αναζητήσεις Ιστορικά θέματα		

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Εντοπίστε στα ποιήματα παραδείγματα της ιδιότυπης γλώσσας του Κωνσταντίνου Π. Καβάφη.

.....

.....

.....

.....

- Ποια νομίζετε ότι είναι τα συναισθήματα που διώνει το ποιητικό υποκείμενο σε καθένα από τα ποιήματα που επιλέξατε; Με ποιους εκφραστικούς τρόπους αποτυπώνονται;

.....

.....

.....

2η ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ

- Επιλέξτε τέσσερα από τα παρακάτω ποιήματα και, καθώς τα μελετάτε, να συμπληρώνετε σταδιακά το «Ημερολόγιο ανάγνωσης».

- * Θερμοπύλες
- * Υπέρ της Αχαϊκής Συμπολιτείας πολεμήσαντες
- * Εν Σπάρτη
- * Άγε ω βασιλεύ Λακεδαιμονίων
- * Στα 200 π.Χ.
- * Δημητρίου Σωτήρος (162-150 π.Χ.)

*Εν Σπάρτη.
Διαβάζει η Μαρία
Μαυρομμάτη.*

Εν Σπάρτη - γλωσσάρι

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ		
	Αριθμός σελίδας	Χωρίο που μου έκανε τη μεγαλύτερη εντύπωση
Ο ΤΙΤΛΟΣ ΤΟΥ ΠΟΙΗΜΑΤΟΣ		
Ο ΧΡΟΝΟΣ (Ο ιστορικός χρόνος στον οποίο αναφέρεται το ποίημα)		
Ο ΤΟΠΟΣ (Ο τόπος/χώρος στον οποίο αναφέρεται το ποίημα)		
ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ (η ιστορία, τα πρόσωπα)		
ΤΟ ΘΕΜΑ		
Στοιχεία που με δυσκόλεψαν		
Στοιχεία του κειμένου που θεωρώ ενδιαφέροντα ή/και με συγκίνησαν		
Κοινωνικοί/συλλογικοί προβληματισμοί. Ατομικές/υπαρξιακές αναζητήσεις, Ιστορικά θέματα		

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Βρείτε παραδείγματα για τα βασικά χαρακτηριστικά του καθαφικού έργου (θεατρικότητα, καθαφική ειρωνεία, στοιχεία από γεγονότα της Ιστορίας).

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- Αφού διατυπώσετε το βασικό θέμα που, κατά τη γνώμη σας, θέτουν δύο από τα ποιήματα που μελετήσατε, να συγκρίνετε τα ποιήματα αυτά, εντοπίζοντας ομοιότητες και διαφορές στον χειρισμό του θέματος.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3η ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ

- Επιλέξτε τέσσερα από τα παρακάτω ποιήματα και, καθώς τα μελετάτε, να συμπληρώνετε σταδιακά το «Ημερολόγιο ανάγνωσης».

* Ο βασιλεύς Δημήτριος

* Απολείπειν ο θεός Αντώνιον

* Η σατραπεία

* Αιμιλιανός Μονάη, Αλεξανδρεύς, 628-655 μ.Χ.

* Ηγεμών εκ Δυτικής Λιβύης

* Τρώες

* Che fece... il gran rifiuto

*Ηγεμών εκ Δυτικής Λιβύης
- μια άλλη ματιά στο ποίημα*

*Τρώες. Διαβάζει
η Μαρία Μαυρομμάτη.*

Τρώες - γλωσσάρι

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ		
	Αριθμός σελίδας	Χωρίο που μου έκανε τη μεγαλύτερη εντύπωση
Ο ΤΙΤΛΟΣ ΤΟΥ ΠΟΙΗΜΑΤΟΣ		
Ο ΧΡΟΝΟΣ (Ο ιστορικός χρόνος στον οποίο αναφέρεται το ποίημα)		
Ο ΤΟΠΟΣ (Ο τόπος/χώρος στον οποίο αναφέρεται το ποίημα)		
ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ (η ιστορία, τα πρόσωπα)		
ΤΟ ΘΕΜΑ		
Στοιχεία που με δυσκόλεψαν		
Στοιχεία του κειμένου που θεωρώ ενδιαφέροντα ή/και με συγκίνησαν		
Κοινωνικοί/συλλογικοί προβληματισμοί Ατομικές/υπαρξιακές αναζητήσεις Ιστορικά θέματα		

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Συμπληρώστε τον πίνακα με τις αναφορές των ιστορικών στοιχείων που υπάρχουν στα ποιήματα.

Τίτλος ποιήματος	Ιστορικό πρόσωπο	Τόπος	Χρόνος

- Επισημάνετε τον ευρύτερο προβληματισμό που θέτει καθένα από τα ποιήματα. Προσπαθήστε, στη συνέχεια, να εντοπίσετε τι κοινό έχει η οπτική τους και συσχετίστε τη με το σήμερα.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- Ποια είναι τα συναισθήματα που νομίζετε ότι διώνουν οι χαρακτήρες των ποιημάτων που διαβάσατε; Συμπληρώστε τον σχετικό πίνακα.

Τίτλος ποιήματος	Χαρακτήρας	Συναισθήματα	Λέξεις – φράσεις που το φανερώνουν	Αιτίες πρόκλησης

Β. ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΓΡΑΦΗΣ

ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ Ή/ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΣΗ

- Ποια είναι τα συναισθήματα που βιώσατε εσείς κατά την ανάγνωση των ποιημάτων; Για καθεμία από τις τρεις ενότητες των ποιημάτων, να τα εκφράσετε με ένα δικό σας έργο (ζωγραφιά, σκίτσο, σελίδα ημερολογίου, τραγούδι, πεζό κείμενο, ποίημα).

1η ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ

.....

.....

.....

.....

.....

2η ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3η ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- Εντοπίσατε κάποιο κοινό θέμα που να διατρέχει όλα τα ποιήματα της καθεμιάς από τις τρεις ενότητες ποιημάτων; Αν ναι, ποιο είναι αυτό, κατά τη γνώμη σας; Δημιουργήστε ένα συνεργατικό έγγραφο και γράψτε ένα άρθρο για αυτό το ζήτημα. Όταν ολοκληρώσετε τη συνεργασία σας, παρουσιάστε το στους συμμαθητές και στις συμμαθήτριάς σας και μετά αναρτήστε το στην ηλεκτρονική τάξη σας.

1η ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2η ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3η ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- Διαλέξτε ένα από τα παρακάτω ποιήματα: «Η σατραπεία», «Ηγεμών εκ Δυτικής Λιβύης», «Τα παράθυρα». Σκεφτείτε πώς θα μπορούσε να τελειώσει αυτό το ποίημα, με έναν διαφορετικό τρόπο. Επινοήστε εναλλακτικές ιδέες και επιλέξτε μία για να την αναπτύξετε δημιουργικά.

.....

- Μεταγράψτε τον ποιητικό λόγο ενός ποιήματος που σας άρεσε σε άρθρο που θα αναρτήσετε σε ένα νεανικό περιοδικό. Μετά, συγκρίνετε τα δύο κείμενα και συζητήστε τις διαφορές τους ως προς τα συναισθήματα που βιώνει ο αναγνώστης τους καθώς τα διαβάζει.

- Ποιον από τους χαρακτήρες των ποιημάτων που μελετήσατε συμπαθήσατε ή δεν συμπαθήσατε; Γράψτε του ένα γράμμα, εξηγώντας του το γιατί.

- Ποιος από τους χαρακτήρες των ποιημάτων σας εντυπώσισε για τη στάση του; Πάρτε του συνέντευξη.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- Φτιάξτε έναν πίνακα ή ένα κολάζ με τις προσωπογραφίες των ιστορικών προσώπων που υπάρχουν στα ποιήματα του Κωνσταντίνου Π. Καβάφη που διαβάσατε και συμπληρώστε τη δημιουργία σας με έναν στίχο από το αντίστοιχο ποίημα. Ο στίχος που θα επιλέξετε προσπαθήστε να αποτυπώνει όσο το δυνατόν πιστότερα τα χαρακτηριστικά αυτού του προσώπου.

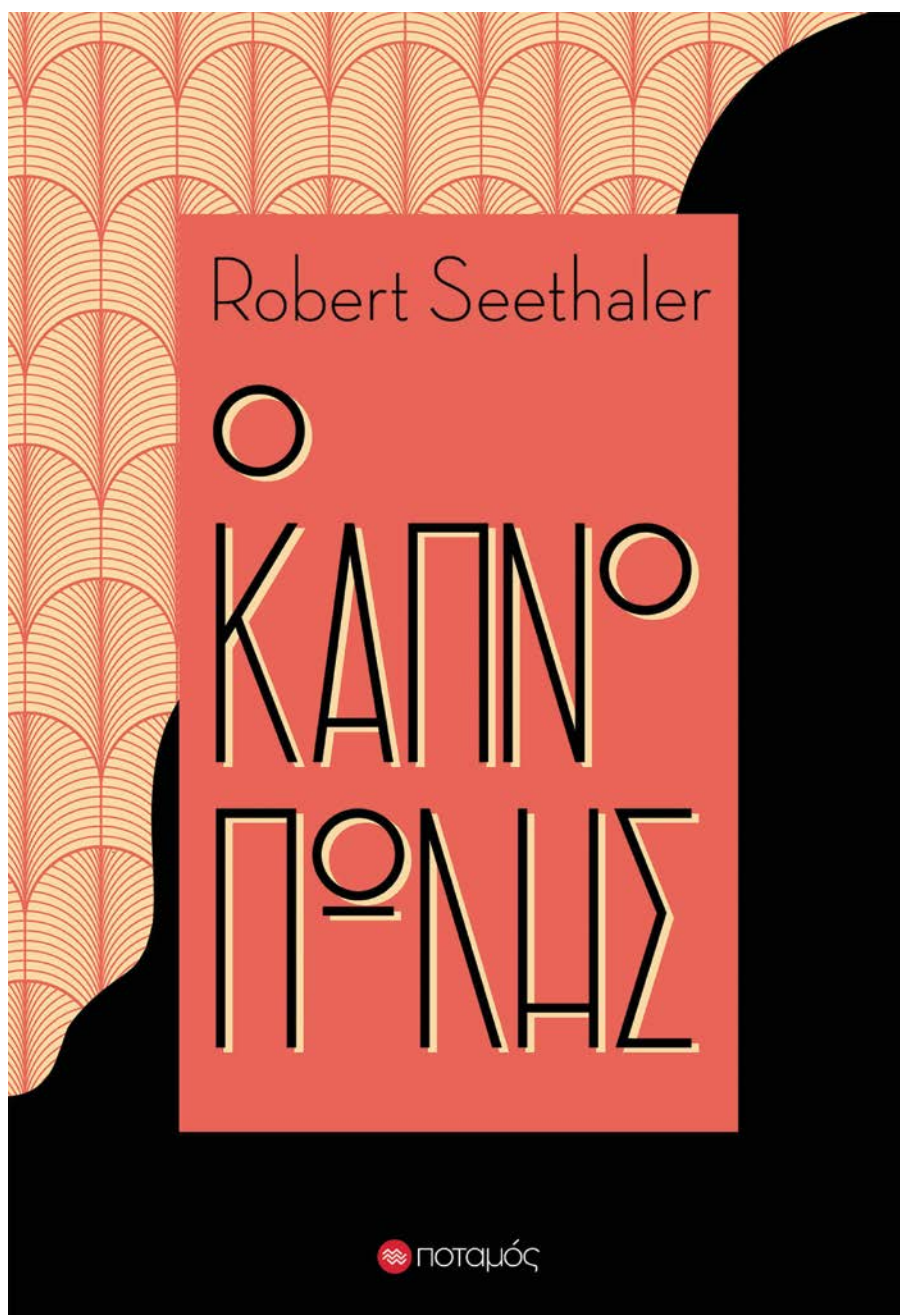
Ιστορικό πρόσωπο	Προσωπογραφία	Στίχος

Robert Seethaler, *Ο καπνοπώλης*

(ανάγνωση από εργαλείο τεχνητής νοημοσύνης)

Ο καπνοπώλης 3

Πρώτη παράγραφος του
μυθιστορήματος

Ο καπνοπώλης (από το
οπισθόφυλλο του βιβλίου)

Α. ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ

ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΣΗ

ΑΦΟΡΜΗΣΗ - ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

«Αν κάποιος επισκεπτόταν μόνο για 48 ώρες τη χώρα σας, τι θα του συστήνατε να δει; Τι να δοκιμάσει; Ποιο βιβλίο να διαβάσει;»

Η ερώτηση αυτή τέθηκε σε 45 πρέσβεις από όλον τον κόσμο. Ο πρέσβης της Αυστρίας στη Γερμανία (2017-2022) Peter Huber απάντησε: τον *Καπνοπώλη (Der Trafikant)* του Robert Seethaler.

- Τι μπορεί να ωθήσει έναν πρέσβη να συστήσει τη χώρα του μέσα από ένα βιβλίο;

.....

.....

ΑΦΟΡΜΗΣΗ - Ο ΤΙΤΛΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΞΩΦΥΛΛΟ

- Τι σας έρχεται στον νου όταν ακούτε τη λέξη «καπνοπώλης»;

.....

.....

- Παρατηρώντας το εξώφυλλο του βιβλίου, ποιο περιμένετε να είναι το περιεχόμενό του;

.....

.....

- Πώς σας φαίνεται το συγκεκριμένο βιβλίο ως υλικό σώμα; Πώς κρίνετε δηλαδή αισθητικά το εξώφυλλο, την ποιότητα του χαρτιού, την επιλογή της γραμματοσειράς;

.....

.....

- Διαβάστε ένα πολύ σύντομο απόσπασμα από τις δύο εναρκτήριες σελίδες του έργου. Ποιες είναι οι πρώτες σας εντυπώσεις για τον Φραντς Χούχελ;

Πρώτη παράγραφος του
μυθιστορήματος

.....

.....

- Αναζητήστε στο διαδίκτυο και δείτε τα τρέιλερ της ταινίας *Der Trafikant* και καταγράψτε τις προσδοκίες που σας δημιουργεί για την υπόθεση της κινηματογραφικής απόδοσης του μυθιστορήματος.

Η ταινία
«Der Trafikant»

ΑΦΟΡΜΗΣΗ – ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΟ ΟΠΟΙΟ ΔΙΑΔΡΑΜΑΤΙΖΕΤΑΙ ΤΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

- Σε ποια γεγονότα αναφέρεται ο όρος «ολοκαύτωμα»;

.....

.....

- Μπορείτε να βρείτε πληροφορίες από την ιστοσελίδα του Μουσείου του Ολοκαυτώματος (<https://www.ushmm.org/el>) στο διαδίκτυο για τον όρο «Ένωση» ή «Προσάρτηση» («Anschluss») της Αυστρίας στη Γερμανία τον Μάρτιο του 1938.
- Συμπληρώστε τα στοιχεία στον παρακάτω πίνακα για το βιβλίο που θα διαβάσετε.

Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ	
Τίτλος βιβλίου	
Συγγραφέας	
Πρωτότυπη γλώσσα συγγραφής	
Μεταφραστής/Μεταφράστρια	
Εκδοτικός οίκος	
Έτος δημοσίευσης [και πρώτης δημοσίευσης]	
Λογοτεχνικό είδος	
Έκταση του κειμένου	
Τύπος έκδοσης (έγχαρτη, ψηφιακή, audiobook)	
Όνομα αναγνώστη/αναγνώστριας	
Το έχω διαβάσει στο παρελθόν;	

Ο καπνοπώλης
– εννοιολογικός χάρτης

Αναγνωρίζω τα γνωρίσματα
του μυθιστορήματος στο έργο

ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- «Ημερολόγιο ανάγνωσης» (Το συμπληρώνουμε σταδιακά κατά την ανάγνωση – στη δεύτερη στήλη μπορούν να παρατεθούν αποσπάσματα των έγχαρτων ή ψηφιακών εκδόσεων).

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ	
Σημειώστε τις σελίδες και αντιγράψτε τα χωρία που σας έκαναν μεγαλύτερη εντύπωση.	
Ο ΧΡΟΝΟΣ	
Ιστορικός χρόνος κατά τον οποίο διαδραματίζεται η ιστορία σύμφωνα με το κείμενο	
Βασικά γεγονότα	
Επιταχύνσεις (περιληπτικές αποδόσεις) και επιβραδύνσεις (περιγραφές) της αφήγησης της ιστορίας	
Τα διαλογικά μέρη	
Η σειρά των γεγονότων	
Χρονική διάρκεια που καλύπτει η ιστορία	
Ο ΤΟΠΟΣ	
Ο τόπος/χώρος στον οποίο διαδραματίζεται η ιστορία σύμφωνα με το κείμενο	
ΟΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ (ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ)	
Κύριοι	
Δευτερεύοντες	
Οι σχέσεις τους	
Η ΠΛΟΚΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΣΥΝΟΠΤΙΚΑ	
Περιληπτική απόδοση της υπόθεσης με έμφαση σε:	
Αρχική κατάσταση	
Κύριο γεγονός	
Κορύφωση	
Αποκλιμάκωση - συνέπειές του	
Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΗΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ	
Ο τύπος του αφηγητή	
Ο αφηγητής συμμετέχει στην ιστορία;	
Από ποια οπτική γωνία αφηγείται τα γεγονότα;	
Σε ποιο πρόσωπο φαίνεται να εστιάζει περισσότερο;	

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΠΟΥ ΘΕΩΡΩ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ Ή/ΚΑΙ ΜΕ ΣΥΓΚΙΝΗΣΑΝ Περιεχόμενο	
Η ιστορία	
Το θέμα	
Τα πρόσωπα	
Η ατμόσφαιρα	
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΠΟΥ ΘΕΩΡΩ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ Ή/ΚΑΙ ΜΕ ΣΥΓΚΙΝΗΣΑΝ Μορφή	
Οι αφηγηματικές τεχνικές και τρόποι	
Το ύφος (γλώσσα, εκφραστικά μέσα)	
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΠΟΥ ΜΕ ΔΥΣΚΟΛΕΨΑΝ	
ΧΩΡΙΑ ΠΟΥ ΥΠΟΓΡΑΜΜΙΣΑ ΚΑΙ ΑΞΙΖΕΙ ΝΑ ΚΡΑΤΗΣΩ ΓΙΑ ΝΑ ΔΙΑΒΑΣΩ ΣΤΗΝ ΤΑΞΗ	
Κοινωνικοί/συλλογικοί προβληματισμοί	
Ατομικές/υπαρξιακές αναζητήσεις	
Ιστορικά θέματα	

ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ – ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ – ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ – ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ – ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ

- Σε ποια περιοχή γεννήθηκε και μεγάλωσε ο νεαρός ήρωας Φραντς Χούχελ και τι σχέση έχει με τη Βιέννη;
.....
.....
- Συγκεντρώστε ονόματα χαρακτήρων και τοποθεσιών που σας δυσκόλεψαν ή σας παραξένεψαν.
.....
.....
- Ποια στοιχεία μάς δίνονται για το σκηνικό (χώρος και χρόνος) του έργου στις πρώτες σελίδες (Σαλτσκάμεργκουτ/Βιέννη) και ποια μέχρι το τέλος; Μπορείτε να συμπληρώσετε τον σχετικό πίνακα όπως επιθυμείτε.

Φραντς Χούχελ	Η ζωή στο Σαλτσκάμεργκουτ	Η ζωή στη Βιέννη
Χώρος		

Δραστηριότητες		
Συναισθήματα		

- Γνωρίζετε τα διεννέζικα καφέ; Αναζητήστε στο διαδίκτυο και δείτε εικόνες, φωτογραφίες και ζωγραφικούς πίνακες από την Αυστρία του Μεσοπολέμου. Μπορείτε να σχηματίσετε ένα κολάζ με πέντε από αυτές που να διηγείται μια ιστορία της πόλης; Ζητήστε από εργαλείο Τεχνητής Νοημοσύνης να σας οργανώσει μια σύντομη περιήγηση από εικόνες από διεννέζικα καφέ του Μεσοπολέμου από δημόσιες ψηφιακές συλλογές, διαθέσιμες στις ιστοσελίδες των Getty Images, Wiener Museum και Austrian National Library.
- Έχετε ακούσει κάποιο τραγούδι που να αναφέρεται στη συγκεκριμένη χώρα ή στην πόλη της Βιέννης;

.....

.....

- Πού θα επιλέγατε να ζήσετε εκείνη την εποχή, στο Σαλτσκάμεργκουτ ή στη Βιέννη, και γιατί;

.....

.....

.....

- Ποια είναι η γνώμη σας για τη δύναμη των μέσων μαζικής ενημέρωσης και κοινωνικής δικτύωσης; Τι ρόλο διαδραμάτισε η διακωμώδηση των Εβραίων από τις εφημερίδες και τα ΜΜΕ εκείνη την εποχή; Μπορείτε να δείτε σχετικό υλικό παρακάτω.

.....

.....

.....

Εικονογράφηση από ένα παιδικό βιβλίο. Οι τίτλοι γράφουν: «Οι Εβραίοι είναι η δυστυχία μας» και «Πώς κλέβουν οι Εβραίοι». Γερμανία, 1936.

Εικονογράφηση από ένα αντισημιτικό αλφαβητάριο για παιδιά. Η πινακίδα γράφει «Οι Εβραίοι δεν είναι ευπρόσδεκτοι εδώ». Γερμανία, 1936.

Εξώφυλλο γερμανικού αντισημιτικού παιδικού βιβλίου, Der Giftpilz (Το Διλητηριώδες Μανιτάρι), που εκδόθηκε στη Γερμανία από την εφημερίδα Der Stuermer-Verlag.

Προπαγανδιστική γελοιογραφία που προειδοποιεί για μια παγκόσμια συνωμοσία των Εβραίων. Γερμανία, απροσδιόριστη ημερομηνία.

Αφίσα για την αντισημιτική έκθεση 'Der ewige Jude' (Ο αιώνιος Εβραίος) η οποία χαρακτηρίζει τους Εβραίους ως Μαρξιστές, τοκογλόφους και εκμεταλλευτές της ανθρώπινης εργασίας. Μόναχο, Γερμανία, 8 Νοεμβρίου 1937.

- Πώς κρίνετε τον χαρακτηρισμό «Ηλίθιοι Εβραίοι» (σελ. 15) του Αλόις Πράινεγκερ; Τι εξυπηρετεί στην εξέλιξη της μυθοπλασίας μια τέτοια άποψη στην αρχή του κειμένου;

.....

.....

- Γιατί η Θεσσαλονίκη ονομάστηκε δεύτερη Ιερουσαλήμ; Τι κατάληξη είχαν οι Εβραίοι κάτοικοί της; Πιστεύετε ότι γράφτηκαν μυθιστορήματα με ήρωες Εβραίους από Έλληνες συγγραφείς; Βοηθητικά μπορείτε να κάνετε μια αναζήτηση στο διαδίκτυο.

.....

.....

- Μπορείτε να παραδέσετε επιχειρήματα που να ακυρώνουν την επιχειρηματολογία του Ροσχούμπερ σχετικά με τον διωγμό των Εβραίων από το ναζιστικό καθεστώς;

.....

.....

- Ο Κόκκινος Έγκον και ο Σίγκμουντ Φρόιντ είναι ιστορικά πρόσωπα. Γιατί πιστεύετε ότι τα ενσωματώνει στον μυθιστορηματικό καμβά ο συγγραφέας;

.....

.....

- Πώς αξιοποιείται στο κείμενο η τεχνική της ανταλλαγής καρτποστάλ μεταξύ του Φραντς Χούχελ και της μητέρας του, και γιατί δεν μαθαίνουμε το όνομά της; Μπορείτε να συσχετίσετε τα παραπάνω με τις ελάχιστες αναφορές του συγγραφέα στη σχέση του ήρωα με τον πατέρα του;

.....

.....

- Σε μια δραματοποίηση της σκηνής - συνομιλίας ανάμεσα στον καπνοπώλη Ότο Τρνσιεκ και τον κρεοπώλη Ροσχούμπερ τι σκηνοθετικές οδηγίες θα δίνετε στους συμμαθητές και στις συμμαθήτριάς σας που θα αναλάμβαναν την αναπαράσταση;

.....

.....

- Μπορείτε να συσχετίσετε διακειμενικά τις απόψεις που διατυπώνει ο Φραντς Χούχελ για τα πολλά βιβλία που έχει διαβάσει ο Φρόιντ με τις αντίστοιχες του ήρωα Ζορμπά στο ομώνυμο μυθιστόρημα του Καζαντζάκη;

.....

.....

- Πώς πιστεύετε ότι επιτυγχάνει την αποδόμηση του χιτλερικού καθεστώτος μέσα από τη θεατρική παράσταση στην οποία λαμβάνει μέρος η Ανέζκα;

.....

.....

- «Πώς σας φαίνεται το συγγραφικό εύρημα της καταγραφής των ονείρων; Τι γνωρίζετε για τη μέθοδο της Ψυχανάλυσης, την οποία επιστημονικά θεμελίωσε ο Σίγκμουντ Φρόιντ;» να αναδιατυπωθεί σε: Πώς σας φαίνεται το συγγραφικό εύρημα της καταγραφής των ονείρων; Αναζητήστε στο διαδίκτυο στοιχεία για τη μέθοδο της Ψυχανάλυσης, την οποία επιστημονικά θεμελίωσε ο Σίγκμουντ Φρόιντ.

.....

.....

- Ποια συναισθήματα που βίωσαν οι ήρωες του μυθιστορήματος εντοπίσατε κατά την ανάγνωση του *Καπνοπώλη*; Σημειώστε τα εντός του πίνακα.

Συναίσθημα	Χαρακτηρισμός	Λέξεις – φράσεις που το φανερώνουν	Αιτίες πρόκλησης	Ενέργειες

- Ποια είναι τα συναισθήματα που βίωσατε εσείς κατά την ανάγνωση του έργου; Δημιουργήστε έναν δικό σας πίνακα.

Ο καπνοπώλης –
γλωσσάρι

Β. ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΓΡΑΦΗΣ

ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ Ή/ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΣΗ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- *Ονομάζομαι Ανέζκα και γνώρισα μόλις χτες τον Φραντς Χούχελ. Τηρώ ημερολόγιο, αλλά φυσικά δεν το γνωρίζει και δεν θα του το αποκαλύψω. Ένωσα περιέργα από την πρώτη στιγμή που τον είδα...*

Συνεχίστε τη σελίδα του ημερολογίου της ηρωίδας γράφοντας για την εμπειρία, τις σκέψεις και τα συναισθήματα των πρώτων ημερών μετά τη γνωριμία με τον Φραντς Χούχελ (έως 200 λέξεις).

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ – ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ – ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ – ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ – ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ

- Ποιον ήρωα συμπαθήσατε στην αρχή και ποιον στο τέλος της ανάγνωσης του μυθιστορήματος;

.....

.....

- Με ποια κατάσταση συνδέσατε τον τίτλο κατά την έναρξη ανάγνωσης του μυθιστορήματος και σε ποιο συμπέρασμα οδηγείστε τώρα;

.....

.....

- Πόσο πολύ άλλαξε ο τρόπος που προσεγγίσατε το μυθιστόρημα από την αρχή έως την τελευταία σελίδα; Σε ένα μήνυμα που θα αποστείλετε σε φιλικό σας πρόσωπο να καταθέσετε τις σκέψεις και τα συναισθήματά σας από την αναγνωστική εμπειρία του έργου.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- Ποιες λέξεις-κλειδιά θα δίνετε στον αναγνώστη-εαυτό σας πριν από την ανάγνωση του έργου για την ανακάλυψη του νοήματος;

.....

.....

- Δημιουργήστε ένα «σύνθετο» συννεφόλεξο (π.χ. radlet – για χαρακτήρες) με τα βασικά θέματα του μυθιστορήματος *Ο καπνοπώλης* που μελετήσατε αυτό το διάστημα. Εναλλακτικά δημιουργήστε ένα σταυρόλεξο για τα γεγονότα και τους ήρωες του βιβλίου με τη βοήθεια της εφαρμογής <https://crosswordlabs.com/>.

- Το μεγαλύτερο μέρος της δράσης τοποθετείται στη Βιέννη, μία από τις σημαντικότερες και ομορφότερες πόλεις της Ευρώπης και τότε και τώρα. Πώς αξιοποιείται η παρουσία της πόλης συνολικά στο μυθοπλαστικό σύμπαν του έργου, πώς μεταγράφεται και τι εξυπηρετεί κατά τη γνώμη σας η μεταγραφή της;

- Συγγράψτε μία δική σας στιχομυθία μεταξύ του Φραντς Χούχελ και της μητέρας του στις κάρτες που ανταλλάσσουν.

- Κατά την άποψή σας, *Ο καπνοπώλης* είναι ένα ιστορικό, κοινωνικό ή πολιτικό μυθιστόρημα και γιατί;

- Μπορείτε να σχολιάσετε τις γλωσσικές επιλογές του συγγραφέα (σχήματα λόγου, προτίμηση σε ρηματικές ή ονοματικές φράσεις, χρήση των γραμματικών προσώπων, σύνταξη, λεξιλόγιο);

- Ποια σύμβολα από αυτά που ο συγγραφέας επέλεξε να χρησιμοποιήσει σας εντυπωσίασαν περισσότερο και γιατί; Μπορείτε να διακρίνετε ορισμένα που επιτέλεσαν τη λειτουργία «δείξ' το, μην το λες» – άρα ο συγγραφέας μάς έδειξε και δεν χρειάστηκε να μας γράψει όσα ήθελε;

- Συγγράψτε ένα διαφορετικό τέλος του μυθιστορήματος (έως 500 λέξεις).

.....

.....

.....

.....

.....

- «Πρέπει να το κάνω. Για μένα, για τον Ότο, για να μπορούμε να ονειρευόμαστε ελεύθερα... »
Συνεχίστε τις σκέψεις του ήρωα λίγο πριν αντικαταστήσει τη γερμανική σημαία με το παντελόνι με το ένα μπατζάκι του Ότο Τρσνιεκ (έως 200 λέξεις).

.....

.....

.....

.....

.....

- Καταγράψτε λέξεις και φράσεις από το μυθιστόρημα άσχετες μεταξύ τους. Προσπαθήστε να τις συνδυάσετε σε ένα υπερρεαλιστικό ποίημα.

.....

.....

.....

- Φανταστείτε ότι είστε δημοσιογράφος ενός από τα σημαντικότερα ΜΜΕ της πατρίδας σας. Ποιες ερωτήσεις θα θέτατε στον συγγραφέα σχετικά με τη συγγραφή του βιβλίου;

.....

.....

.....

- Συντάξτε ένα κριτικό σημείωμα, το οποίο θα συνοδεύει το εξώφυλλο του βιβλίου και θα δοθεί στη βιβλιοθήκη, προκειμένου να καθοδηγεί ή να εμπνέει τους επόμενους αναγνώστες και αναγνώστριες.

.....

.....

.....

- Πώς θα διαφημίζατε στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης το συγκεκριμένο μυθιστόρημα;

.....

.....

Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΣΗ

- Δημιουργήστε έναν χάρτη των περιοχών της Βιέννης που περιγράφονται στο μυθιστόρημα και χρωματίστε την κάθε περιοχή ανάλογα με τα συναισθήματα που σας έχει προκαλέσει η ανάγνωση του έργου. Τι συμβολίζει η επιλογή του κάθε χρώματος για εσάς;

.....

.....

- Αναζητήστε στο διαδίκτυο ή στη βιβλιοθήκη του σχολείου σας πίνακες που να αποτυπώνουν τη Βιέννη του παρελθόντος αλλά και τη σύγχρονη πόλη. Καταγράψτε τις εντυπώσεις που σας προκάλεσαν.

.....

.....

- Γράψτε ένα ποίημα ή τους στίχους ενός τραγουδιού τα οποία να είναι εμπνευσμένα από το μυθιστόρημα που διαβάσατε ή από την πόλη της Βιέννης.

.....

.....

.....

- Τι θα κάνατε αν βρισκόσασταν στη δέση του ήρωα Φραντς Χούχελ;

.....

.....

.....

- Τι θα συμβουλεύατε τον Φραντς Χούχελ αν ήσασταν ο Σίγκμουντ Φρόιντ;

.....

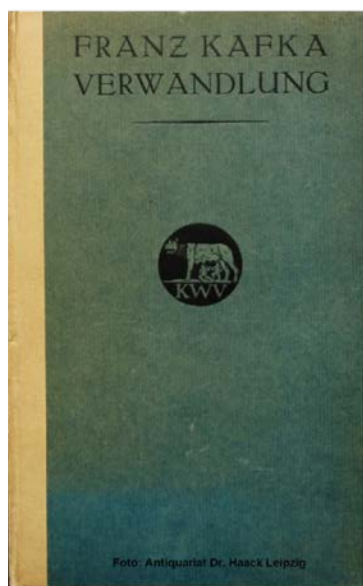
.....

.....

- Δείτε την ταινία *Der Trafikant* και σχολιάστε: (α) αν σας άρεσε η μεταφορά του λογοτεχνικού κειμένου στον κινηματογράφο ή αν προτιμάτε τη λογοτεχνική αφήγηση, (β) αν υπάρχουν σημεία που ο σεναριογράφος και ο σκηνοθέτης, κατά τη γνώμη σας, παραβιάζουν τη συγγραφική πρόθεση.

Franz Kafka, *Η μεταμόρφωση*

Εξώφυλλο μίας από τις πρώτες εκδόσεις της *Μεταμόρφωσης* του Franz Kafka στη γερμανική γλώσσα το 1916 στη Λειψία από τον εκδοτικό οίκο Kurt Wolff

Εξώφυλλα ελληνικών μεταφράσεων

Α. ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ

ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΣΗ

Ο ΤΙΤΛΟΣ

- Τι σκεφτήκατε/θυμηθήκατε όταν ακούσατε τον τίτλο του βιβλίου; Περιγράψτε ή/και σχεδιάστε με βάση την προσωπική σας εμπειρία.

Περιγράφω	Σχεδιάζω

- Προσπαθήστε να ορίσετε σύντομα το περιεχόμενο και τις μορφές της έννοιας «μεταμόρφωση» καταγράφοντας λέξεις/φράσεις, συνώνυμα, παροιμίες - γνωμικά και αξιοποιώντας τους συνειρμούς που προκαλεί η λέξη.

«μεταμόρφωση»

.....

.....

«μεταμορφώνομαι»

.....

.....

- Η «μεταμόρφωση», όπως τη γνωρίζουμε ήδη στην τέχνη: Ανατρέξτε στην αναγνωστική σας εμπειρία αλλά και σε πολυτροπικά κείμενα που έχετε δει, παρακολουθήσει ή ακούσει (πίνακες, κόμικς, ταινίες, τραγούδια, παραστάσεις κ.λπ.). Καταγράψτε και επικολλήστε σχετικό υλικό από το διαδίκτυο. Δίπλα σε κάθε καταχώριση διατυπώστε ένα σύντομο σχόλιο για το περιεχόμενο της «μεταμόρφωσης» σε κάθε έργο τέχνης που αναφέρετε.

Τίτλος	Πολυτροπικό κείμενο	Σχόλιο

- Προετοιμαστείτε για έναν διάδρομο συνείδησης ή αγώνα αντιλογίας με θέμα: «Μεταμόρφωση: Για καλό ή για κακό;», καταγράφοντας σε δύο στήλες θετικές και αρνητικές συνέπειες που μπορεί να έχει μια μεταμόρφωση με τη στενή ή την ευρύτερή της έννοια.

Σκέπτομαι θετικά	Σκέπτομαι αρνητικά

- Τι σκέπτομαι κατά βάθος: Σε μια σελίδα ημερολογίου γράψτε τις σκέψεις σας με αφετηρία τις συζητήσεις ή άλλες δραστηριότητες προετοιμασίας που πραγματοποιήθηκαν στην τάξη. Διατυπώστε τις προσδοκίες που έχετε διαμορφώσει για την εμπειρία της ανάγνωσης του βιβλίου αλλά και τις ενδεχόμενες επιφυλάξεις σας.

Εξώφυλλο μίας από τις πρώτες εκδόσεις της Μεταμόρφωσης του Franz Kafka στη γερμανική γλώσσα το 1916 στη Λειψία από τον εκδοτικό οίκο Kurt Wolff

Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΚΑΙ ΕΓΩ		
Τίτλος βιβλίου		
Συγγραφέας		
Μεταφραστής/Μεταφράστρια		
Εκδοτικός οίκος		
Έτος δημοσίευσης [και πρώτης δημοσίευσης]		
Λογοτεχνικό είδος		
Έκταση του κειμένου		
Τύπος έκδοσης (έγχαρτη, ψηφιακή, audiobook)		
Όνομα αναγνώστη/αναγνώστριας		
Το έχω διαβάσει στο παρελθόν;	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Έχω διαβάσει κάποιο άλλο βιβλίο του συγγραφέα;	ΝΑΙ (γράφω τον τίτλο)	ΟΧΙ

ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- «Ημερολόγιο ανάγνωσης» (Το συμπληρώνετε σταδιακά κατά την ανάγνωση. Στη δεύτερη στήλη μπορούν να παρατεθούν αποσπάσματα των έγχαρτων ή ψηφιακών εκδόσεων. Στην περίπτωση που ακούτε το κείμενο από ηχητικό βιβλίο, σημειώστε το στιγμιότυπο)

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ	
Ο ΧΡΟΝΟΣ	ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΤΙΣ ΣΕΛΙΔΕΣ
<p>Χρόνος κατά τον οποίο διαδραματίζεται η ιστορία, βάσει των χρονικών ενδείξεων του κειμένου</p> <p>Χρονική διάρκεια που καλύπτει η ιστορία</p> <p>Βασικά γεγονότα κατά ενότητα</p> <p>Η σειρά των βασικών γεγονότων σε σχέση με την «πραγματικότητα»</p> <p>-in medias res</p> <p>-αναδρομές</p> <p>-προοικονομία</p> <p>Σκέπτομαι τι προσφέρει κάθε τεχνική</p>	
Ο ΤΟΠΟΣ	ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΤΙΣ ΣΕΛΙΔΕΣ
<p>Ο τόπος/χώρος στον οποίο διαδραματίζεται η ιστορία σύμφωνα με το κείμενο</p> <p>Ο εσωτερικός χώρος</p> <p>Ο εξωτερικός χώρος</p>	
ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ	ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΤΙΣ ΣΕΛΙΔΕΣ
<p>Πρόσωπα (κύρια και δευτερεύοντα)</p> <p>Τα ονόματα και τα βασικά χαρακτηριστικά τους</p> <p>Οι σχέσεις τους</p>	

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΣΥΝΟΠΤΙΚΑ	ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΤΙΣ ΣΕΛΙΔΕΣ
<p>Περιληπτική απόδοση της υπόθεσης με έμφαση στην αρχική κατάσταση, το κύριο γεγονός, την κορύφωση και την αποκλιμάκωση - συνέπειές του.</p>	
Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΗΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ	ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΤΙΣ ΣΕΛΙΔΕΣ
<p>Ο τύπος του αφηγητή</p> <p>- Συμμετέχει στην ιστορία;</p> <p>- Από ποια οπτική γωνία αφηγείται τα γεγονότα;</p> <p>- Σε ποιο πρόσωπο φαίνεται να εστιάζει περισσότερο;</p> <p>Σκέφτομαι τη λειτουργία αυτού του τύπου αφήγησης: τι φωτίζει, τι αφήνει στο παρασκήνιο</p>	
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΠΟΥ ΘΕΩΡΩ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ Ή/ΚΑΙ ΜΕ ΣΥΓΚΙΝΗΣΑΝ	ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΤΙΣ ΣΕΛΙΔΕΣ
<p>ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ (η ιστορία, το θέμα, τα πρόσωπα, η ατμόσφαιρα)</p> <p>ΜΟΡΦΗ (οι αφηγηματικές τεχνικές και τρόποι, το ύφος [γλώσσα, εκφραστικά μέσα])</p>	
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΜΕ ΔΥΣΚΟΛΕΨΑΝ	ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΤΙΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΧΩΡΙΑ ΠΟΥ ΥΠΟΓΡΑΜΜΙΣΑ ΚΑΙ ΑΞΙΖΕΙ ΝΑ ΣΗΜΕΙΩΣΩ ΓΙΑ ΝΑ ΔΙΑΒΑΣΩ ΣΤΗΝ ΤΑΞΗ	ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΤΙΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΕΝΟΤΗΤΑ Ι

- Διαβάστε συγκεντρωμένοι και συγκεντρωμένες την πρώτη σκηνή, όταν ο Γκρέγκορ μόλις έχει ξυπνήσει και είναι ακόμα μόνος μέσα στο δωμάτιό του. Τα καταφέρνει ο συγγραφέας να σας «βάλει» μέσα στον «κόσμο» του κειμένου; Παρατηρήστε και σχολιάστε τις τεχνικές του συγγραφέα στις τρεις πρώτες παραγράφους του κειμένου ως προς τη λειτουργικότητά τους.

Τι περιγράφει/διηγείται;	Ποια μέσα χρησιμοποιεί;	Σχολιασμός των τεχνικών

- «Πάντως δεν ήταν όνειρο» (σ. 1, § 2)
  - * Είναι σαφές ποιος μιλάει ή σκέφτεται σε αυτό το σημείο;
  - * Πώς επιδρά αυτή η δήλωση στη σκέψη και στο συναίσθημά σας;
  - * Τι σας κάνει να περιμένετε σχετικά με την εξέλιξη της ιστορίας;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- Το πρώτο γνώρισμα της προσωπικότητας του Γκρέγκορ που τονίζεται στην αρχή της νουβέλλας είναι η σχέση του Γκρέγκορ με την εργασία του.
  - * Πώς σας φαίνεται αυτή η σχέση και γιατί;

.....

.....

.....

.....

- * Σκεφτείτε αν ο συγγραφέας «λέει» (άμεσα) ή «δείχνει» (έμμεσα) τη σχέση αυτή και επισημάνετε τα αντίστοιχα σημεία του κειμένου.

«ΛΕΕΙ»	«ΔΕΙΧΝΕΙ»

- Συλλέξτε τα στοιχεία της ενότητας Ι που αποκαλύπτουν τη σχέση που έχει ο Γκρέγκορ με καθένα από τα πρόσωπα της οικογένειάς του. Μπορείτε να τα παρουσιάσετε με ένα κείμενο, με ένα διάγραμμα ή με ένα σκίτσο. Για παράδειγμα, σε ένα γράφημα όπως αυτό που ακολουθεί, τονίστε με δικές σας γραμμές τις σχέσεις που φαίνονται ισχυρότερες και γράψτε δίπλα στις γραμμές λέξεις/φράσεις που δηλώνουν συναισθήματα ή χαρακτηριστικά της σχέσης.

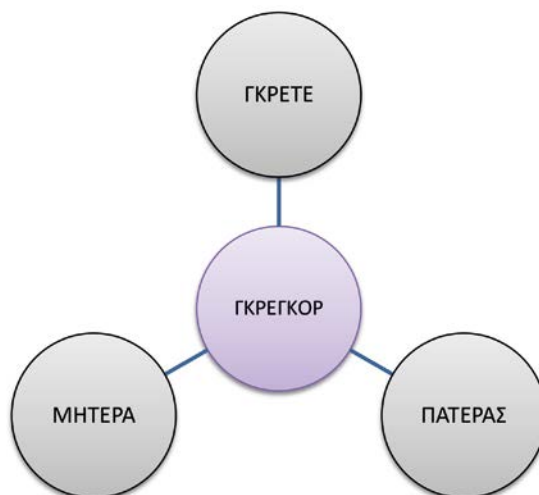
.....

.....

.....

.....

.....

- Η άφιξη του διαχειριστή: Σκεφτείτε κατά πόσο είναι ευρηματική η παρουσία του για το δέσιμο της υπόθεσης, αλλά και αιτιολογημένη.

.....

.....

.....

.....

- Το σημείο κορύφωσης, κατά την άποψή σας, στην ενότητα Ι είναι:

.....

.....

.....

.....

- Επισημάνετε τις τεχνικές με τις οποίες ο συγγραφέας καταφέρνει να «οδηγήσει» την ιστορία σε αυτό το σημείο.

.....

.....

.....

.....

- Σκεφτείτε τη φύση της μεταμόρφωσης του Γκρέγκορ και τις συνέπειές της μέχρι στιγμής για αυτόν και το περιβάλλον του.

.....

.....

.....

.....

- «Τότε ο πατέρας τού έδωσε ένα **δυνατό, αλλά απολυτρωτικό χτύπημα**, ... δωμάτιο». Σε τι σκέψεις σας βάζει η χρήση αυτής της αντίθεσης στο τέλος της ενότητας Ι;

.....

.....

.....

.....

.....

- Σχολιάστε το τέλος της ενότητας II σε σχέση με αυτό της ενότητας I. Εντοπίστε ομοιότητες και διαφορές, και αναγνωρίστε τη λειτουργία τους στη σύνθεση της νουβέλας.

Ομοιότητες - Διαφορές	Σχολιασμός λειτουργίας

ΕΝΟΤΗΤΑ III

- «Πώς λοιπόν ήταν ένα ζώο αφού τον συγκινούσε η μουσική;»: Σκεφτείτε ξανά το περιεχόμενο της μεταμόρφωσης του Γκρέγκορ και τη λειτουργία της μουσικής στο κρίσιμο αυτό σημείο του κειμένου.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- Στον διάλογο που κάνει η Γκρέτε με τους γονείς της σχετικά με την απαλλαγή τους από τον Γκρέγκορ αναφέρεται στον αδελφό της, χωρίς πια να χρησιμοποιεί το όνομά του, με ιδιαίτερες λέξεις/φράσεις. Εντοπίστε τες και προσπαθήστε να εμβαθύνετε στο μυαλό της Γκρέτε.

Η Γκρέτε λέει:	Η Γκρέτε σκέπτεται:

- Στην ενότητα III το τέλος του Γκρέγκορ έρχεται αδόρυβα. Παρατηρήστε τις τελευταίες σκέψεις και τα συναισθήματά του, τις τελευταίες κινήσεις του.

α. Τι είναι αυτό που του δίνει τη χαρακτηρισική βολή;

β. Είναι το «κύκνειο άσμα»¹ του συμβατό με την προσωπικότητά του, όπως τη γνωρίσατε από την αρχή της νουβέλας;

γ. Πώς πετυχαίνει εδώ ο αφηγητής να μειώσει την ένταση;

.....

.....

.....

.....

.....

B. ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΓΡΑΦΗΣ

ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ Ή/ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΣΗ

ΕΝΟΤΗΤΑ Ι

- «Μόλις ο Γκρέγκορ Σάμσα ξύπνησε ένα πρωινό από εφιαλτικό όνειρο, βρέθηκε στο κρεβάτι του μεταμορφωμένος σε...»: Αξιοποιώντας τις τεχνικές του συγγραφέα, επινοήστε μια δική σας μεταμόρφωση και ξαναγράψτε την πρώτη παράγραφο της νουβέλας, έτσι ώστε η αφήγηση να είναι αληθοφανής.

.....

.....

.....

.....

.....

Franz Kafka (1901). Σχέδιο του συγγραφέα κατά τον πρώτο χρόνο φοίτησής του στο Πανεπιστήμιο.

- Πόσο λογική σας φαίνεται η «λογική» του Γκρέγκορ στην πρώτη ενότητα της νουβέλας; Γράψτε έναν μονόλογο με συμβουλές που θα του δίνετε αν μπορούσατε να του συμπαρασταθείτε στις αγωνιώδεις εκείνες στιγμές.

.....

.....

.....

.....

.....

1. **κύκνειο άσμα**: το τελευταίο πνευματικό έργο ενός συγγραφέα, ποιητή, καλλιτέχνη, πριν από τον θάνατό του, ή η τελευταία σπουδαία πράξη, το τελευταίο επίτευγμα κάποιου.

- Αν ως Γκρέγκορ στέλνατε από το σκοτεινό σας δωμάτιο ένα sms στα πρόσωπα της οικογένειάς σας για να τους εξηγήσετε την κατάστασή σας, τι θα γράφατε σε καθένα από αυτά;

.....
 .....
 .....

.....
 .....
 .....

.....
 .....
 .....

- Εντοπίστε τα στοιχεία του κειμένου που κατά την άποψή σας καθιστούν δηκτικό² το ύφος που χρησιμοποιεί ο διαχειριστής όταν απευθύνεται στον Γκρέγκορ («Κύριε Σάμσα, ... κύριε Σάμσα») και απαντήστε του ως συνήγορος ή φίλος του υπαλλήλου.

.....
 .....
 .....
 .....
 .....

ΕΝΟΤΗΤΑ II

- Ονομάξετε Γκρέτε Σάμσα. Αποτυπώστε σε μία σελίδα ημερολογίου (περίπου 200 λέξεις) τις σκέψεις και τα συναισθήματα των πρώτων ημερών μετά την εμπειρία της μεταμόρφωσης του Γκρέγκορ.

.....
 .....
 .....
 .....
 .....

2. **δηκτικός:** που είναι οξύς, προσβλητικός στα λόγια, στο ύφος του.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- Ο Γκρέγκορ και η Γκρέτε σε έναν σύντομο φανταστικό διάλογο μιλούν σχετικά με τη νέα κατάσταση που έχει διαμορφωθεί στο σπίτι μετά τη μεταμόρφωση του δεύτερου σε έντομο.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

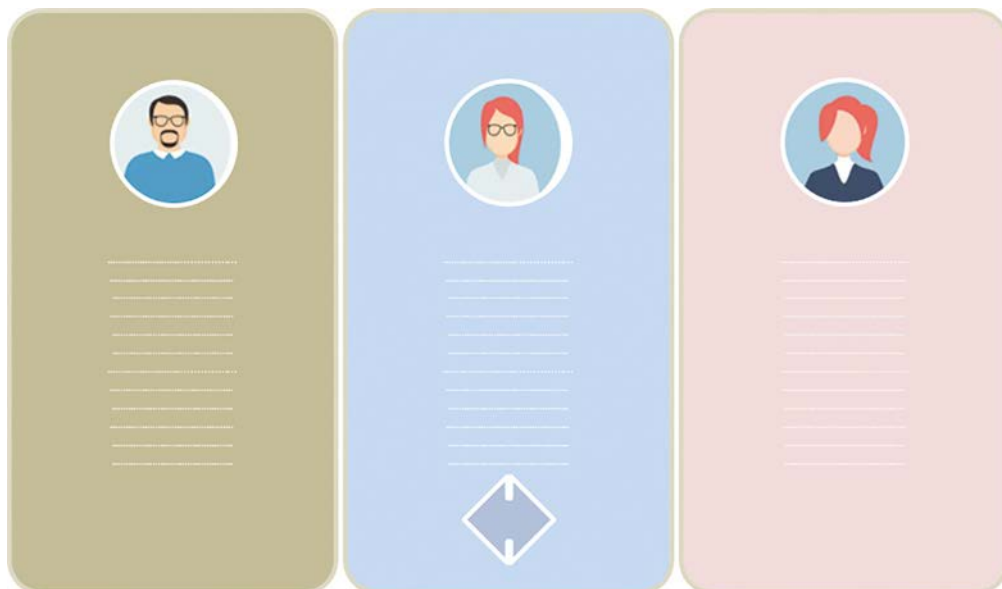
.....

.....

.....

.....

- Δώστε φωνή στα σιωπηλά μέλη της οικογένειας διαβάζοντας τις σκέψεις του καθενός πίσω από τις κλειστές πόρτες.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΙΙ

- «Η μητέρα καθόταν στην καρέκλα και είχε τα πόδια τεντωμένα, το ένα πάνω στο άλλο· τα μάτια της έκλειναν από την εξάντληση»: Δώστε φωνή στις σκέψεις της μητέρας με έναν σύντομο εσωτερικό μονόλογο.

.....

.....

.....

Κάφκα, Η Μεταμόρφωση -
ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΟΥ ΓΚΡΕΓΚΟΡ ΣΑΜΣΑ

- Θα μπορούσε η νουβέλα να τελειώσει με διαφορετικό τρόπο; Επινοήστε εναλλακτικές ιδέες και επιλέξτε μία για να την αναπτύξετε δημιουργικά κατά το δυνατόν στο ύφος του Kafka.

Εναλλακτικές ιδέες (συνοπτικά)	Ανάπτυξη

- Συσχετίστε τον τίτλο της νουβέλας με το περιεχόμενό της συνολικά, προσπαθώντας να καταλάβετε ποια πρόσωπα ή καταστάσεις περιλαμβάνει. Γράψτε ένα κείμενο που να αποτυπώνει τις σκέψεις σας για τις διαστάσεις και το περιεχόμενο της μεταμόρφωσης μετά την ανάγνωση και της τελευταίας ενότητας.

.....

.....

.....

.....

.....

- Επιλέξτε το βασικότερο κατά την άποψή σας ερώτημα που αναδύεται στη νουβέλα. Γράψτε ένα σύντομο κείμενο για να εισαγάγετε στην τάξη μία συζήτηση πάνω σε αυτό, με αναφορά και στη δική μας σύγχρονη πραγματικότητα.

.....

.....

.....

.....

- Από τις υπάρχουσες εκδόσεις, ξενόγλωσσες και μεταφρασμένες, επιλέξτε το εξώφυλλο που κατά την άποψή σας συνδέεται περισσότερο με τα φιλοσοφικά ερωτήματα τα οποία πυροδοτεί κατά την άποψή σας η νουβέλα και επικολλήστε το εδώ, αιτιολογώντας την επιλογή σας.

--	--

- Τι συνέβη άραγε το προηγούμενο βράδυ πριν από τη μεταμόρφωση του Γκρέγκορ; Γράψτε μία δική σας αρχή της νουβέλας πριν από την αρχική σκηνή της μεταμόρφωσης του ήρωα.

.....

.....

.....

.....

- Γράψτε σε μία σελίδα ημερολογίου μια πιθανή δική σας μεταμόρφωση επιθυμητή ή εφιαλτική.

.....

.....

.....

.....

- Συνθέστε ένα σύντομο ποιητικό κείμενο με αφορμή την εμπειρία της ανάγνωσης της νουβέλας.

.....

.....

.....

.....

- Συνθέστε το οπισθόφυλλο μιας μελλοντικής έκδοσης της *Μεταμόρφωσης*.

- «Καθώς μεταμορφώνομαι...»: Προσχεδιάστε και γράψτε έναν θεατρικό μονόλογο για ένα φανταστικό ακροατήριο, στο οποίο εξομολογείτε τις αλλαγές που διώνετε μέσα σας στη φάση αυτή της εφηβείας, αλλά και τη μεταμόρφωση του μικρόκοσμού σας –ίσως και του κόσμου ολόκληρου– μέσα από τη δική σας νέα οπτική.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΣΗ

Κάφκα, *Η Μεταμόρφωση*
- χάρτης

φτιάχνοντας
μια ιστορία...

Κάφκα,
Η Μεταμόρφωση -
Η πόλη και ο
συγγραφέας

- Να απεικονίσετε σχεδιαστικά το δωμάτιο του Γκρέγκορ και το σπίτι της οικογένειας με βάση τις αναφορές του κειμένου. Σκοπός της εργασίας είναι να αναδειχτούν οι χώροι, τα έπιπλα και χαρακτηριστικά αντικείμενα ως στοιχεία της ταυτότητας των προσώπων.

Alex Brown, *My room*
in Prague (2009)

- Διαβάστε αποσπάσματα από τα ημερολόγια του Franz Kafka και γράψτε στον συγγραφέα μία επιστολή με την οποία του μεταφέρετε πτυχές από την ανταπόκριση της τάξης σας στο έργο του.

Εναλλακτικά:

Εντοπίστε στα αποσπάσματα από τα ημερολόγια πτυχές των προσωπικών του προβληματισμών που αναδύονται και στη *Μεταμόρφωση*.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΙ ΙΣΤΟΤΟΠΟΙ

- * Φωτόδεντρο - Προβολή αντικειμένου (photodentro.edu.gr)
- * «Τα ημερολόγια» του Φραντς Κάφκα – ένα κείμενο για τα μυστικά που κρύβουν οι προσωπικές σημειώσεις του (bookpress.gr)
- * Τα ημερολόγια: Franz Kafka | metabook.gr
- * Διαβάζοντας το βιβλίο *Franz Kafka, Τα ημερολόγια 1910-1923* | τοβιβλίο.net (tovivlio.net)
- Η μεταμόρφωση ως καλλιτεχνικό μοτίβο διαπερνά τη σύγχρονη τέχνη. Διερευνήστε το περιεχόμενο και τη λειτουργία της στα εξής έργα:
  - * Ian McEwan, *Η κατσαρίδα* (νουβέλα)
  - * Γιώργος Λάνθιμος, *Ο αστακός* (κινηματογραφική ταινία)

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΙ ΙΣΤΟΤΟΠΟΙ

- * 1186913.pdf (patakis.gr) η εισαγωγή της νουβέλας
- * *Η κατσαρίδα* / McEwan Ian (politeianet.gr) ο πρόλογος του συγγραφέα
- * Ο «ισχνός» αστακός του Λάνθιμου | Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ (kathimerini.gr) η υπόθεση και μια κριτική της ταινίας και το τρέιλερ
- * *Ο Αστακός* - ταινίες, παίζονται τώρα || cinemagazine.gr η υπόθεση, μια κριτική της ταινίας
- Προετοιμαστείτε για μια σύντομη ομιλία στην τάξη σας με αφορμή την ανάγνωση της *Μεταμόρφωσης*, με θέμα: «21ος αιώνας: Μεταμορφώσεις των ανθρώπων, μεταμορφώσεις του κόσμου». Συνδέστε ένα σχεδιάγραμμα, επιλέγοντας τις πτυχές που κρίνετε σημαντικότερες και τις πηγές που θα αξιοποιήσετε για την τεκμηρίωση των απόψεών σας.

Louise Bourgeois,
Maman (1999)

Jaroslav Rona, *Μνημείο αφιερωμένο στον Franz Kafka στην Πράγα* (2003)

Ανωνύμου, στο: Franz Kafka: Klaus Wagenbach, *Εικόνες μιας ζωής* (Pictures of a Life), (1984). Από το Klaus Wagenbach Archiv, Berlin.

Αναρτημένο στο <https://kafkamuseum.cz/en/photogallery/>

Ιάκωβος Καμπανέλλης, *Ο επικήδειος*

Α. ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ

ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΣΗ

Ο ΤΙΤΛΟΣ

- Προβληματιστείτε με τον τίτλο του κειμένου. Σε τι νομίζετε ότι αναφέρεται;

.....

.....

.....

.....

- Αναλύστε τη λέξη «επικήδειος». Ποια είναι τα συνδεδεμένα της;

.....

- Αναγνώστε τα ποιήματα του Μανόλη Αναγνωστάκη που ακολουθούν. Ποια θεματική σχέση μπορεί να έχουν με το κείμενο του Καμπανέλλη;

- Πριν ξεκινήσετε την ανάγνωση, μάθετε λίγα πράγματα για τον Ιάκωβο Καμπανέλλη και τη ζωή του, η οποία σηματοδεύτηκε από περιπέτειες κατά τη διάρκεια της Κατοχής, στην ιστοσελίδα:

- * Από αυτά που διαβάσατε, τι σας έκανε μεγαλύτερη εντύπωση/τι κίνησε το ενδιαφέρον σας και γιατί;

*Ιάκωβος Καμπανέλλης,
Η ζωή και το έργο του*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

- Συμπληρώστε τα στοιχεία στον παρακάτω πίνακα για το κείμενο που θα διαβάσετε.

Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ		
Τίτλος		
Συγγραφέας		
Έτος συγγραφής		
Λογοτεχνικό είδος		
Έκταση του κειμένου		
Τύπος έκδοσης		
Όνομα αναγνώστη/αναγνώστριας		
Τύπος έκδοσης (έγχαρτη, ψηφιακή, audiobook)		
Το γνωρίζω/το έχω διαβάσει στο παρελθόν;	ΝΑΙ	ΟΧΙ

ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- «Ημερολόγιο ανάγνωσης» (Το ημερολόγιο το συμπληρώνετε κατά την ανάγνωση του κειμένου. Όπως βλέπετε στη συνέχεια, υπάρχουν δύο στήλες. Στην πρώτη καλείστε να συμπληρώσετε δομικά στοιχεία του κειμένου και στη δεύτερη μπορείτε να παραθέσετε αποσπάσματα του κειμένου που θα υποστηρίζουν την απάντησή σας.)

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ	
<p>Ο ΧΡΟΝΟΣ</p> <p>Ο συγγραφέας δηλώνει καθαρά πότε διαδραματίζεται η ιστορία;</p> <p>Ποια είναι η χρονική διάρκειά της;</p> <p>Ποιο είναι το κεντρικό γεγονός και ποια τα άλλα βασικά γεγονότα που αναφέρονται;</p> <p>Με ποια σειρά παρουσιάζονται τα γεγονότα;</p>	<p>ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΚΕΙΜΕΝΟΥ/ ΣΕΛΙΔΕΣ</p>
<p>Ο ΤΟΠΟΣ/ΤΟ ΣΚΗΝΙΚΟ</p> <p>Σε ποιον χώρο/τόπο εκτυλίσσεται η ιστορία; Δηλώνεται καθαρά από τον συγγραφέα;</p> <p>Περιγράψτε το σκηνικό μέσα στο οποίο εκτυλίσσεται η ιστορία σύμφωνα με το κείμενο.</p>	<p>ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΚΕΙΜΕΝΟΥ/ ΣΕΛΙΔΕΣ</p>
<p>ΟΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ</p> <p>Ποιος είναι ο κεντρικός χαρακτήρας του κειμένου; Ποια είναι τα βασικά χαρακτηριστικά του (ηλικία, επαγγελματική και οικογενειακή κατάσταση, ενδιαφέροντα κ.ά.);</p> <p>Ποιος άλλος χαρακτήρας φαίνεται να παίζει κάποιον ρόλο μέσα στο κείμενο;</p> <p>Ποιες είναι οι σχέσεις ανάμεσα στα δύο αυτά πρόσωπα;</p> <p>Οι χαρακτήρες (ο κεντρικός και ο συνδιαλεγόμενός του) κατονομάζονται;</p>	<p>ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΚΕΙΜΕΝΟΥ/ ΣΕΛΙΔΕΣ</p>

<p>Η ΠΛΟΚΗ</p> <p>Αποδώστε συνοπτικά την πλοκή του έργου, ορίζοντας τα βασικά στοιχεία της: έκθεση των γεγονότων, δέση, σύγκρουση, κορύφωση, λύση και κάθαρση.</p>	<p>ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΚΕΙΜΕΝΟΥ/ ΣΕΛΙΔΕΣ</p>
<p>Η ΓΛΩΣΣΑ</p> <p>Ποια είναι τα βασικά χαρακτηριστικά της γλώσσας του κειμένου;</p> <p>Παρατηρήστε τα σημεία στίξης που χρησιμοποιούνται και σκεφτείτε τον λειτουργικό ρόλο τους.</p>	<p>ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΚΕΙΜΕΝΟΥ/ ΣΕΛΙΔΕΣ</p>
<p>ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΠΟΥ ΜΟΥ ΦΑΝΗΚΑΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ (πλοκή, σκηνικό, χαρακτήρες, γλώσσα κ.ά.).</p>	<p>ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΚΕΙΜΕΝΟΥ/ ΣΕΛΙΔΕΣ</p>
<p>ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΠΟΥ ΘΑ ΗΘΕΛΑ ΝΑ ΜΟΙΡΑΣΤΩ ΜΕ ΤΗΝ ΤΑΞΗ ΜΟΥ</p>	<p>ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΚΕΙΜΕΝΟΥ/ ΣΕΛΙΔΕΣ</p>

- Σε ποια επαγγελματική ομάδα αναφέρεται ο κεντρικός ήρωας; Ποια είναι τα χαρακτηριστικά της, έτσι όπως φαίνονται από το κείμενο;

.....

.....

.....

.....

- Ποιο γεγονός έχει ενοχλήσει τον κεντρικό ήρωα; Στηρίξτε την απάντησή σας σε χωρία από το κείμενο.

.....

.....

- .....
- .....
- .....
- Σε ποιο σημείο βρίσκεται, κατά τη γνώμη σας, η κορύφωση της πλοκής; Δικαιολογήστε την απάντησή σας.
- .....
- .....
- .....

- Τι έχει ενοχλήσει τον κεντρικό χαρακτήρα και αισθάνεται την ανάγκη να το μοιραστεί με τον φίλο του; Καταγράψτε τα σχετικά χωρία.
- .....
- .....
- .....

- Παρακολουθήστε την πορεία της αλλαγής συμπεριφοράς του κεντρικού ήρωα απέναντι στον φίλο του. Ποιο γεγονός πιστεύετε ότι πυροδότησε αυτή την αλλαγή;
- .....
- .....
- .....

- Οι σκηνικές οδηγίες είναι βασικό στοιχείο ενός θεατρικού κειμένου, όπως αυτό που μελετάτε. Στο συγκεκριμένο κείμενο υπάρχουν σκηνικές οδηγίες; Εντοπίστε τες και καταγράψτε τες.
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

* Περισσότερα για τις σκηνικές οδηγίες:

Β. ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΓΡΑΦΗΣ

ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ Ή/ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΣΗ

- Φτιάξτε το πορτρέτο του κεντρικού χαρακτήρα. Πώς τον φαντάζεστε; Μπορείτε, αν θέλετε, να συνοδέψετε την περιγραφή σας και με ζωγραφική.

- Υποθέστε ότι είστε ο φίλος του κεντρικού ήρωα στην άλλη άκρη της γραμμής. Επιλέξτε ένα απόσπασμα που σας αρέσει (έκτασης περίπου μίας σελίδας) και συμπληρώστε τον διάλογο ανάμεσά σας.

.....

.....

.....

- Φανταστείτε ότι είστε ένας φίλος του κεντρικού ήρωα και σας ειδοποιούν ότι πέθανε ξαφνικά. Γράψτε έναν επικήδειο γι' αυτόν, χρησιμοποιώντας τα στοιχεία που αποκομίσατε για το πρόσωπό του μέσα από το κείμενο.

.....

.....

.....

- «... να σε αφήσω ήσυχο πια... [...] ... Θα προσθέσω όμως μια ύστατη κουβέντα...»: Ξεκινώντας από το σημείο αυτό, δώστε ένα άλλο τέλος στο κείμενο.

.....

.....

.....

- Γράψτε το Πρόγραμμα για τη θεατρική παράσταση. Να συμπεριλάβετε λίγα λόγια για την υπόθεση και τους συντελεστές. Μπορείτε να φιλοτεχνήσετε και τη σχετική αφίσα.

Λίγα λόγια για την παράσταση του Επικήδειου

- Υποθέστε ότι με τον κολλητό σας φίλο ή την κολλητή σας φίλη διαφωνείτε για κάποιο θέμα της καθημερινότητάς σας. Γράψτε έναν θεατρικό διάλογο μέσα από τον οποίο θα επιλύσετε τη διαφωνία σας, ή ίσως και όχι... (ο διάλογος να έχει έκταση περίπου δύο σελίδες).

- Το κείμενο έχει τον υπότιτλο «Μονόλογος». Τώρα που τελειώσατε την ανάγνωση, θεωρείτε ότι είναι μονόλογος ή διάλογος; Να δικαιολογήσετε την όποια απάντησή σας.

* Μπορείτε να συμβουλευτείτε και τα παρακάτω κείμενα.

Στον Επικήδειο, το άλλο πρόσωπο, αυτό που χωρίς να φαίνεται και να ακούγεται συνομιλεί με το επί σκηνής, με ενδιέφερε όσο και το επί σκηνής πρόσωπο που βλέπουμε και ακούμε.

Χωρίς να είναι παρών, ο θεατής θα έπρεπε σιγά σιγά να αρχίσει να τον φαντάζεται, να τον γνωρίζει, ακόμα και να μαντεύει και τις αντιδράσεις του.

Αυτό φυσικά σημαίνει ότι πρώτος εγώ έπρεπε να ξέρω εξίσου καλά με τον επί σκηνής χαρακτήρα και τον αφανή συνομιλητή του. Ουσιαστικά δηλαδή πρόκειται για ένα διάλογο όπου αφαιρέθηκε ένας από τους δύο «λόγους».

Για να αποκαλυφθούν και οι δύο μέσα από την οικονομία του ενός. Ποια η διαφορά; Τεράστια θα 'λεγα. Τόση που σαν συνήθη διάλογο αυτό το μονόπρακτο δε θα μου 'κανε κανένα κέφι να το γράψω.

Αυτή θα είναι και η μαγεία ενός μονολόγου, αυτή η μοναξιά του ενός προσώπου επί σκηνής, μοναξιά που ρευστοποιεί τα συγκεκριμένα του περιγύρου σε ύλη φαντασίας, ονείρου, σκέψης, δίνοντάς τους έτσι μίαν παραπανιστή σημασία και άπλα.

Ιάκωβος Καμπανέλλης

[...] Πολλές αφηγηματικές ρήσεις ενδέχεται να ισοδυναμούν με μονόλογο· το ίδιο ισχύει και με τις αναγνώσεις επιστολών ή με τις υποτιθέμενες τηλεφωνικές συνδιαλέξεις: μια τέτοια συνδιάλεξη αποτελεί όλος ο Επικήδειος, ο οποίος συγκαταλέγεται στα τρία μονολογικά έργα του, μαζί με τον Πανηγυρικό και το Αυτός και το πανταλόνι του. Στα έργα αυτά ο συγγραφέας μετέρχεται διαφορετικές μεθόδους προκειμένου να ανοίξει τους μονολόγους και να τους διαλογοποιήσει. Στον Επικήδειο η συνδιάλεξη είναι έτσι γραμμένη ώστε να συμπεραίνει εύκολα ο αναγνώστης-θεατής τι λέγεται από την άλλη άκρη της γραμμής: οι μικρές, κατά κανόνα, προτάσεις, ο κοφτός και ταχύς λόγος, η επανάληψη λέξεων ή φράσεων του συνομιλητή, σύντομες απαντήσεις που υπονοούν το νόημα των ερωτήσεων. Έτσι, η απόσταση από έναν διάλογο μειώνεται αισθητά.

Πεφάνης, Γ.Π. (2000). *Ιάκωβος Καμπανέλλης. Ανιχνεύσεις και προσεγγίσεις στο θεατρικό του έργο*. Κέδρος.

Για τη λειτουργία του μονολόγου.
Διαβάζει η Δέσποινα Θεριμιώτη.

- * Θεωρείτε ότι το κείμενο είναι χιουμοριστικό ή δραματικό; Δικαιολογήστε την απάντησή σας. Ποια αίσθηση σας αφήνει η ολοκλήρωση της ανάγνωσης;

.....

.....

.....

.....

.....

- * Μπορείτε να συμβουλευτείτε και το παρακάτω κείμενο.

Ο Καμπανέλλης χρησιμοποιεί την παρωδία όταν πρόκειται να υπονομεύσει τον υπερφίαλο και στομφώδη λόγο ορισμένων προσώπων και των ιδεών που αυτά εκπροσωπούν: η παρωδία του μελλοντικού επικήδειου ενός μεγαλόσχημου συγγραφέα (Ο Επικήδειος) [...] Το γεγονός ότι ο συγγραφέας δεν χρησιμοποιεί συχνά την παρωδία ανάμεσα στις ειρωνικές τεχνικές του και δεν παρωδεί ποτέ άλλα αφηγηματικά ή δραματικά κείμενα συμβάλλει στη διαπίστωση ότι, ακόμα και όταν τη χρησιμοποιεί, [...] στοχεύει] στην ειρωνική αποκάλυψη νοοτροπιών και κοινωνικών συμπεριφορών.

Πεφάνης, Γ.Π. (2000). *Ιάκωβος Καμπανέλλης. Ανιχνεύσεις και προσεγγίσεις στο θεατρικό του έργο*. Κέδρος.

Για την παρωδία.
Διαβάζει η Δέσποινα Θεριμιώτη.

Βασικά χαρακτηριστικά του έργου
του Ιάκωβου Καμπανέλλη

- Τελικά, ο «Επικήδειος» σε ποιον/σε τι αναφέρεται; Στον γνωστό του κεντρικού χαρακτήρα, που πέθανε, ή ίσως σε κάποιον/κάτι άλλο; Διατυπώστε την άποψή σας και δικαιολογήστε τη.

.....

.....

.....

.....

.....

- Όπως είδατε, το κείμενο έχει έντονο το σατιρικό στοιχείο. Προσπαθήστε να εντοπίσετε τα θέματα/πρόσωπα/δεσμούς που σατιρίζει και καταγράψτε τα.

.....

.....

.....

.....

.....

- Εργαστείτε σε ομάδες και γράψτε τις δικές σας σκηνικές οδηγίες στην αρχή του έργου, κάνοντας λεπτομερή περιγραφή του χώρου και των σκηνικών αντικειμένων.

- Αφού παρακολουθήσετε το βίντεο «Το πρόβλημα με τη Μούσα», να υποδέσετε ποιες σκηνικές οδηγίες έχουν δοθεί στην ηθοποιό ώστε να ερμηνεύσει με αυτόν τον τρόπο το ποίημα του Νάσου Βαγενά.

Γλωσσάρι για τον *Επικήδειο*
του *Ιάκωβου Καμπανέλλη*

Το πρόβλημα με τη *Μούσα*.
Ερμηνεύει η *Φανή Μητσοπούλου*.

